

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania A. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
z udziałem zainteresowanego M. D. prowadzącego działalność gospodarczą pod
nazwą K. w M.
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 29 września 2015 r. oddalił apelację wnioskodawczynie A. D. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 21 listopada 2014 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z 27 czerwca 2014 r., stwierdzającej że A. D. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 21 stycznia 2014 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawczynie A. D.. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 8 ust. 11, art. 13 ust. 5 i art. 14 ust. 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 4 ust.1

ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442; dalej jako u.o.s.u.s.), art. 83 ust.1 tej ustawy przez błędne zastosowanie skutkujące naruszeniem art. 2a ustawy w związku z art. 32, art. 7 i art. 67 ust.1 i 2 ustawy zasadniczej. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 386 § 4 k.p.c. (przez nieuwzględnienie, że Sądy obu instancji nie rozpoznały istoty sprawy, co doprowadziło do niewyjaśnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia), art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 382 i art. 378 § 1 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję kasacyjną.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego charakteru prawnego decyzji stwierdzającej niepodleganie przez skarżącą ubezpieczeniu społecznemu oraz potrzebę wykładni art. 8 ust. 11 u.o.s.u.s., a nadto oczywistą zasadność skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia

sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oдноśnie występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencki i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

W przypadku tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4 poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

W razie wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla

uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wypada stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia żadnej z powołanych przesłanek przedsądu.

Stawiając tezę o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego autor skargi kasacyjnej w rzeczywistości nie sformułowała jakiegokolwiek zagadnienia, ograniczając się do samego postawienia pytania o „charakter prawny decyzji stwierdzającej niepodleganie przez skarżącą ubezpieczeniu społecznemu”, bez wskazania przepisu, na podstawie którego konstruuje owo zagadnienie oraz bez generalnego i abstrakcyjnego nawiązania do jego treści, ze wskazaniem, na czym polegają trudności w dekowaniu zawartej w nim normy prawnej i do jakich rozbieżnych konkluzji może prowadzić próba jego interpretacji. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do

przytoczenia wielu tez wyroków Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, dotyczących różnych kwestii związanych z wydawaniem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym oraz przyznawaniu świadczeń z tych ubezpieczeń i mających - według skarżącej - dowodzić wadliwości skarżonego orzeczenia. Główny nurt rozważań autora skargi opiera się na twierdzeniu o wstecznym pozbawieniu skarżącej podlegania ubezpieczeniom społecznym. Rozumowanie to obarczone jest błędem logicznym. Nie można bowiem pozbawić prawa, które nie powstało lub nie przysługiwało. Decyzja organu rentowego o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym ma charakter deklaratoryjny: nie pozbawia wnioskodawcy statusu ubezpieczonego, ale potwierdza, że stosunek ubezpieczenia społecznego nigdy nie powstał.

Autor skargi kasacyjnej nie wykazał też potrzeby wykładni art. 8 ust. 11 u.o.s.u.s., jako przesłanki przedsądu. Wyrażając pogląd o nieprecyzyjnym określeniu przez ustawodawcę katalogu warunków podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, skarżąca nie określiła, w jakim zakresie powołany przepis budzi wątpliwości wymagające rozstrzygnięcia w orzecznictwie sądowym. Co więcej - zdaje się kwestionować dopuszczalność takiej ingerencji sądów, określając ją jako normotwórczą. Zarzuca bowiem oparcie rozstrzygnięcia na dwóch wyrokach Sądu Najwyższego i pominięcie kilku wyroków Sądu Apelacyjnego w (...) i Sądu Apelacyjnego w (...) (bez wykazania sprzeczności stanowisk prezentowanych przez Sądy w tychże orzeczeniach), po czym konstatuje, iż „rozbudowana działalność orzecznicza, tworząca nowe przesłanki, których nie ma w ustawie, nie wyklucza, wręcz jest to podkreślane, dokładnego rozważenia każdego stanu faktycznego z ryzykiem jednak arbitralnych ocen, jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie”. Przytaczając wypowiedzi judykatury i doktryny na temat przedmiotu postępowania dowodowego w sporach o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu wspomnianej współpracy, autor skargi kasacyjnej - pod pretekstem formułowania istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeby wykładni przepisów - zmierza w rzeczywistości do podważenia poczynionych w sprawie ustaleń. Tymczasem kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o

przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Wreszcie oczywistą zasadność skargi kasacyjnej jej autor motywuje powołując się na argumentację zaprezentowaną w ramach uzasadnienia pozostałych przesłanek przedsądu. Przesłanki te mogą wprawdzie występować w jednej skardze kasacyjnej, ale dotyczyć muszą innych podstaw (przepisów). Przepis, który stwarza tyle problemów interpretacyjnych, że na jego bazie formułuje się istotne zagadnienie prawne i sygnalizuje potrzebę wykładni przez Sąd Najwyższy, nie może być jednocześnie przedmiotem kwalifikowanej, widocznej *prima facie* obrazy przez Sąd drugiej instancji orzekający w sprawie.

Konkludując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.